

Asia: VN/23943/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta

Lausunto

5 c § Toisessa ETA-maassa tehdyn päätöksen ja lainsäädännön tunnustaminen

-

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

-

35 § Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Metsäteollisuus ry yhtyy asiassa Suomen Keräyspaperituottajayhteisö Oy:n (SKTY) lausuntoon.

SKTY:n ehdotuksen mukaisesti Metsäteollisuus ry kannattaa sitä, että ehdotuksesta on poistettu sekalainen yhdyskuntajäte -termi. Tämä mahdollistaa myös hyötyjätteiden, esimerkiksi pakkausten, keräämisen tehostamisen. Jotta myös paperin keräämistä on mahdollisuus tehostaa, pykälän 35 muotoiluksi ehdotetaan:

Kunta ja tuottaja voi päättää, että kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveyssyistä pidettävä tarpeellisena.

Tähän liittyen esitetään myös, että jätelain 49 § Käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto tai kuljetus, toinen momentti:

Paperituotteiden tuottajan on 1 momentista poiketen järjestettävä käytöstä poistettujen 48 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen paperituotteiden kuljetus maksutta kiinteistön haltijan

järjestämästä vastaanotto paikasta, jos kiinteistö sijaitsee muulla kuin pientalo- tai haja-asutusalueella.

tulee poistaa, jotta myös paperituottajilla on mahdollisuus ensimmäisen momentin mukaiseen vastaanotto paikkojen järjestämiseen.

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Metsäteollisuus ry yhtyy asiassa Suomen Keräyspaperituottajayhteisö Oy:n (SKTY) lausuntoon.

Kirjojen siirtämisellä tuottajavastuuseen tavoitellaan esityksen mukaan kirjojen erilliskeräyksen lisäämistä ja kierrätyksen edistämistä. Esitys on vastoin jätehierarkiaa, etusijajärjestystä ja uusiokäytön edistämistä eikä tue kiertotalouden periaatteita. Kirjoilla on pitkä elinkaari ja ne ovat uudelleenkäytettäviä kestokulutustuotteita, joiden kierrätettävyyden materiaalina on vaikeampaa kuin nykyisen keräyspaperin.

Kirjojen ensisijaisesti uudelleenkäyttö ja vasta toissijaisesti, niiden poistuttua kokonaan käytöstä, kierrätys materiaalina tulee toteuttaa jätehierarkian kannalta paremmin uudelleenkäyttötoimijoiden, kirjakauppojen, kierrätyskeskusten, kirjastojen tms. kautta sekä mahdollisesti järjestämällä ekopisteille keräysastiat kuluttajia varten. Tällainen kirjojen erilliskeräys säilyttäisi nykyisen paperinkeräysjärjestelmän ja molemmat jakeet pysyisivät omana virtanaan ja helpommin kierrätettävänä.

Suomessa on jo toimiva malli uudelleenkäytettävien kirjojen keräämiseen sekä kattava

verkosto toimijoita, jotka pystyvät toteuttamaan erilliskeräyksen. Kierrätyskelpoisen materiaalin tulee kertyä jätteenä vasta uudelleenkäytön jälkeen ja silloinkin erilliskerättynä. Tuottajayhteisön rooli voisi olla esim. kuluttajakeräyspisteiden ja materiaalkierrätyksen järjestäminen.

Metsäteollisuus ry ei kannata sitä, että kaikki kirjat edellytettäisiin erilliskeräämään kiinteistökeräyksenä kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta. Käytännössä se tarkoittaisi, että kirjoja kerättäisiin yhdessä keräyspaperin kanssa. Tällöin kirjojen kiinteistökeräysvelvoite voisi koskea vain nykyisiin paperituotteisiin rinnastettavia pehmeäkantisia (pokkarit) kirjoja, jolloin ehkä välttyttäisiin siltä, että materiaali pitäisi ohjata mekaaniseen lajitteluun. Tällaisia ratkaisuja on Keski-Euroopassa, mutta mikäli tähän jouduttaisiin ja koko keräyspaperivolyymi lajiteltaisiin käsittelylaitoksilla, se nostaisi arvoketjun kustannuksia arviolta 100 €/t eli karkeasti 16 miljoonalla eurolla ja kuormittaisi käsittelyn sekä kuljetusten vuoksi ympäristöä.

Paperin käyttö Suomessa on digiloikan myötä puolittunut vuoden 2016 340 000 tonnista vuoden 2022 170 000 tonniin. Kierrätysaste vuonna 2022 oli 95 %. Keräyspaperin hyvän laadun vuoksi materiaali on saatu ohjattua kierrätykseen, vaikka keräyspaperin käyttö laskevan paperintuotannon raaka-aineena on sekin vähentynyt paljon. Kirjat ovat elinkaareltaan rakenteeltaan erilaisia verrattuna keräyspaperiin, niillä on myös oma eurooppalainen standardinsa (EN643:2014). Kirjat sisältävät erilaisia kartonkeja ja painopaperilaatuja, muovia, liimaa, niittejä, jopa kangasta, minkä vuoksi niiden käyttö raaka-aineena on vaikeaa. Kirjoja ei voida siistata.

Metsäteollisuus ry jakaa SKTY:n huolenaiheen keräyspaperin laadun heikkenemisestä. Keräyspaperi on raaka-ainetta, jonka koostumusta ei tulisi vaarantaa. Paperin tuottajilla ja keräyspaperia hyödyntävällä teollisuudella on vastuu huolehtia tuotteidensa arvoketjusta talteenotosta hyödyntämiseen. Näin ollen myös Metsäteollisuus ry katsoo, että kirjoja ei tulisi lajitella samaan astiaan keräyspaperin kanssa, koska se voi pahimmillaan rapauttaa paperin kierrätysjärjestelmän.

Metsäteollisuus ry:n mielestä kirjojen tuottajavastuuta ei sellaisenaan tule lisätä paperin tuottajavastuuseen, vaan kirjat tulee ensisijaisesti ohjata uudelleenkäyttöön. Metsäteollisuus yhtyy SKTY:n esitykseen, että materiaali kierrätykseen kirjat päätyvät ensisijaisesti uudelleenkäyttötoimijoiden kautta ja toissijaisesti ekopisteistä ja suurkertymäkohteista, ja että tämä huomioidaan jätelain ja keräyspaperiasetusten muutoksissa. SKTY:n esitys siitä, että suurkertymäkohteiden materiaaleille tulisi olla vastaanottovelvoite, ei keräysvelvoitetta, on kannatettava.

Mahdolliset kirjojen tuottajavastuun lisäkustannukset tulisi kohdistaa tuottajavastuun ja ekomodulaation periaatteiden mukaisesti kirjoihin ja kirjapaperiin.

Metsäteollisuus kannattaa SKTY:n ehdotusta, että kirjojen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä edistetään paremmin vapaaehtoisen sopimisen kautta. Suomessa on tehty lukuisia vapaaehtoisuuteen perustuvia kierrätyshankkeita Green Deal- menettelyn kautta (muovikassien vähentäminen, käytettyjen voiteluöljyjen uudelleenkäyttö, autoalan päästöjen vähentäminen, rakentamisen muovit, päästötön rakennustyömaa jne.). Green Deal -sopimusten hallinnointi kuormittaa hallintoa, jolloin sopimus on järkevää tehdä omaehtoisesti.

Jätelain muutosehdotus ei tuo tarpeeksi esille uudelleenkäytön ensisijaisuutta ja tuottajavastuusäntely perustuu materiaalin eli jätteen kierrätykseen. Sopimusjärjestelyn avulla uudelleenkäytön edistäminen on helpompaa.

Sopimuksessa määriteltäisiin tavoitteet, jotka voisivat olla kirjojen uudelleenkäytön kehittäminen, uudelleenkäyttöön kelpaamattomien materiaalien kierrätysratkaisujen kehittäminen, ympäristövaikutusten laskenta ja päästövähennystavoitteet. Osapuolet määrittelevät roolinsa. Jos

tavoitteiden saavuttamisessa ei edistytäkään, voidaan tehdä aloitteita velvoittavampien ja yksityiskohtaisempien normien sääntelyksi.

Hyvänä esimerkkinä omaehtoisesta sopimuksesta ja järjestelmästä on Maatalousmuovien Kierrätys Oy kierrätisyhteisö, joka kehittää valtakunnallista järjestelmää niiden maatalousmuovien, joilla ei ole lakisäätöistä tuottajavastuuvuorotetta, keräämistä ja kierrättämistä varten.

Siirtymäsäännös

-

Muuta huomioitavaa

Metsäteollisuus yhtyy SKTY:n esitykseen, että paperin tuottajavastuuta koskeva lainsäädäntö ja asetukset tulisi päivittää siten, että paperi on mahdollista kerätä tehokkaammin, huomioiden sekä kustannukset että ympäristövaikutukset.

Paperin käytön ja kierrätyksen toimintaympäristö on muuttunut dramaattisesti, suurimpana syynä digitalisaatio. Median käyttöliittymä on kiihtyvällä vauhdilla siirtynyt paperilta bitteihin.

Kun paperin kulutus vähenee, myös keräyspaperin käyttö ennen kaikkea sanomalehtipaperin raaka-aineena vähenee. Paperille selvitetään uusia kierrätyskohteita, samoin kirjoille. Tämä ei tapahdu hetkessä ja keräyspaperi kierrätys raaka-aineena sekä arvoltaan kilpailee muiden kierrätyskuitujen kanssa.

Vuola Aaron
Metsäteollisuus ry